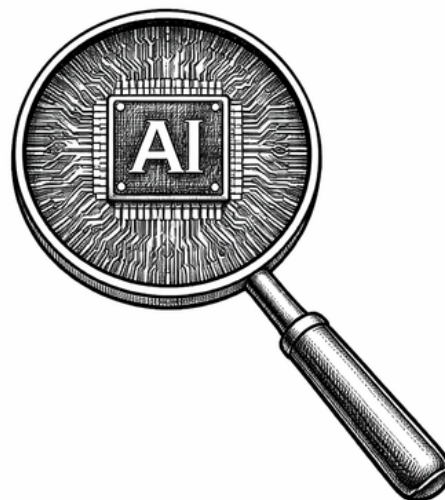

Dobre praktyki AI w działaniach kulturalnych

Dokument został stworzony w ramach zadania „Cyfrowe opowieści polskich miast: Kamień, płyta i piksele”, finansowanego przez Unię Europejską NextGeneration EU w ramach Programu wspierania działalności podmiotów sektora kultury i przemysłów kreatywnych na rzecz stymulowania ich rozwoju w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

1. Transparentność użycia AI

W każdym działaniu, w którym wykorzystywane są narzędzia AI (np. generowanie grafik, tekstów, analiz), warto komunikować ich użycie – zarówno w materiałach promocyjnych, jak i w samym produkcie (np. podpisy, stopki, opisy). Transparentność buduje zaufanie odbiorców, przeciwdziała dezinformacji oraz pozwala lepiej zrozumieć proces powstawania treści.

2. Współautorstwo, nie zastępowanie

Sztuczną inteligencję lepiej traktować jako narzędzie wspierające proces twórczy – przyspieszające research, umożliwiające szybkie prototypowanie czy generowanie wariantów – ale nie jako „autonomicznego” twórcę. Kluczowe decyzje artystyczne, selekcja materiału i odpowiedzialność za efekt końcowy powinna pozostawać po stronie człowieka.

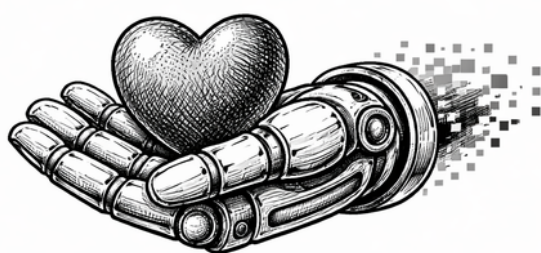
Ilustracje wykorzystane w tym dokumencie zostały wygenerowane przez AI

3. Poszanowanie praw autorskich i źródeł

Wykorzystanie AI powinno odbywać się w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa autorskiego oraz zasadami licencyjnymi. Należy unikać generowania treści, które mogą naruszać prawa innych twórców (np. imitowanie konkretnego stylu bez zgody), a także dbać o świadome korzystanie z narzędzi opartych na legalnych i transparentnych datasetach.

4. Etyczne dane i minimalizacja uprzedzeń

W projektach kulturalnych i edukacyjnych szczególnie istotne jest unikanie reprodukcji stereotypów i uprzedzeń obecnych w danych treningowych modeli AI. Wymaga to świadomego doboru narzędzi, krytycznej analizy generowanych treści oraz – w razie potrzeby – ich korekty i kontekstualizacji.

Ilustracje wykorzystane w tym dokumencie zostały wygenerowane przez AI

5. Dostępność i inkluzywność dzięki AI

AI powinno być wykorzystywane jako narzędzie zwiększające dostępność kultury, np. poprzez automatyczne napisy, audiodeskrypcję, tłumaczenia czy uproszczenia językowe. Kluczowe jest, aby technologie te realnie poszerzały grono odbiorców, w tym osób z niepełnosprawnościami, zamiast wprowadzać nowe bariery.

6. Ochrona danych i prywatności

W działaniach wykorzystujących AI należy szczególnie dbać o bezpieczeństwo danych osobowych. Niedopuszczalne jest wprowadzanie do narzędzi AI wrażliwych danych bez zgody uczestników. W projektach z udziałem dzieci i młodzieży konieczne jest stosowanie podwyższonych standardów ochrony prywatności.

Ilustracje wykorzystane w tym dokumencie zostały wygenerowane przez AI

7. Edukacja i budowanie świadomości o AI

Projekty kulturalne powinny pełnić również funkcję edukacyjną – wyjaśniać, czym jest AI, jakie są jego możliwości i ograniczenia oraz jakie niesie konsekwencje społeczne. Włączenie elementów edukacyjnych (warsztaty, materiały, komentarze) wspiera rozwój kompetencji cyfrowych i krytycznego myślenia.

8. Celowość i adekwatność użycia AI

Zastosowanie AI powinno wynikać z realnych potrzeb projektu, a nie być jedynie elementem atrakcyjności technologicznej. Każde użycie powinno być uzasadnione funkcjonalnie lub artystycznie – np. wspierać narrację, proces edukacyjny lub dostępność – zamiast pełnić rolę efektu „dla efektu”.

Ilustracje wykorzystane w tym dokumencie zostały wygenerowane przez AI

9. Odpowiedzialność za treści

Treści generowane przez AI wymagają każdorazowej weryfikacji przez człowieka – szczególnie w projektach edukacyjnych, historycznych czy popularyzatorskich. Odpowiedzialność za ich poprawność merytoryczną, rzetelność i kontekst spoczywa na realizatorach projektu, nie na narzędziu.

10. Dokumentowanie procesu

Warto dokumentować sposób wykorzystania AI w projekcie – od etapu promptowania, przez selekcję wyników, po finalną edycję. Taka dokumentacja zwiększa transparentność, umożliwia replikowalność działań oraz stanowi dodatkową wartość edukacyjną dla odbiorców i uczestników.

Ilustracje wykorzystane w tym dokumencie zostały wygenerowane przez AI